

ਅਜੈ ਤਿਵਾੜੀ ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਕਮਿਸ਼ਨ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਮਾਜਿਕ
ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ
ਇੱਕ ਹੋਰ — ਜਵਾਬਦਾਤਾ

2015 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 16095

ਅਗਸਤ 06, 2015

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਧਾਰਾ 226 - ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1995 - ਐਸ.ਐਸ. 47 ਅਤੇ 62 - ਰਿਸਪੋਂਡੈਂਟ ਨੰਬਰ 2, ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ 100% ਅਪਾਹਜ ਹੋ ਗਿਆ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਬੈਂਕ ਨੇ ਉਸਨੂੰ "ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਤਨਖਾਹ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ - ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ - ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ "ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ।

ਮੰਨਿਆ, ਉਸ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਭ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ 'ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸੀਮਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਸੇਵਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਤੱਵ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 3 ਅਤੇ 4)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 62 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ:-

"62. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਨਾਲ

ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ - ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ

ਸੈਕਸ਼ਨ 61 ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(a) ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ;

(b) ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣਾ। ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ। ”

(ਪੈਰਾ ੫)

ਅੱਗੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਟ, 1995 ਦਾ ਨਿਯਮ 42 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ:-

"42. ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।-

(1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ:-

(a) ਦਾ ਨਾਮ , ਵੇਰਵਾ ਅਤੇ ਪਤਾ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ;

(b) ਦਾ ਨਾਮ , ਵੇਰਵਾ ਅਤੇ ਪਤਾ

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(c) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ;

(d) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼;

(e) ਜਿਸ ਰਾਹਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(2) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ/ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ।

ਦਿਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ 'ਤੇ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 63 ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

(6) ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(7) ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(8) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਸ ਕਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ

ਮਦਨ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ।

ਅਜੈ ਤਿਵਾੜੀ, ਜੇ. (ਓਰਲ)

(1) ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਬੈਂਕ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਮਿਤੀ 23.02.2015 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.1 ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ.2 ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(2) ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 18.11.2008 ਨੂੰ ਜੂਨੀਅਰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਗ੍ਰੇਡ ਸਕੇਲ-1 ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਬੈਂਕ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 02.12.2010 ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 09.07.2011 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਹ 100% ਅਪਾਹਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ 'ਤੇ

ਅਪਾਹਜਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P-2) ਉਸ ਨੂੰ "ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਤਨਖਾਹ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਲਈ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਤਹਿਤ (ਛੋਟੇ ਵਜੋਂ 'ਐਕਟ, 1995') ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੱਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"47. ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਰਾ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਅਪਾਹਜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਜਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਲਾਭਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਅਡਜਸਟ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚਿਤ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਢੁਕਵੀਂ ਅਸਾਮੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਉਹ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ।

(2) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

(3) ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਭ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

(4) ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ 'ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸੀਮਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਸੇਵਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਤੱਵ ਹੈ।

(5) ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 62 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ:-

"62. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ

ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ - ਸੈਕਸ਼ਨ 61 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ--

(a) ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ;

(ਬੀ) ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ।

(6) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਯਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਟ, 1995 ਦਾ ਨਿਯਮ 42 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ:-

"42 . ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।-

(1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ:-

(a) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਵਰਣਨ ਅਤੇ ਪਤਾ;

(b) ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ, ਵਰਣਨ ਅਤੇ ਪਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(c) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ;

(d) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼;

(e) ਜਿਸ ਰਾਹਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(2) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ/ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ 'ਤੇ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 63 ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

(6) ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(7) ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(8) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

(7) ਇਸ ਕਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(8) **ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** 'ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(9) ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(10) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(11) ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲੀਬਿਤ ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੀ ਐਸ ਬਾਜਵਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭੂਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

